

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kéziratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 26.

Gazdasági munkás és cselédmizériák.

(V. I.) Az aratási mozgalmak, a termények értékesítése, az okszerű gazdálkodás és a gazdasági és cselédmizériák vindikálják maguknak a teret e nyári napokban. Ezeknek most van a szezonjuk, bár egész éven át kellene ezekkel behatóan foglalkozni. De nálunk éppen azért, mert mi még mindig földművelő állam vagyunk a legbehatóbban közjoggal foglalkoznak.

A gazdasági élet terén semmi sem okoz annyi kellemetlenséget, mint a gazdasági munkás, de főleg a cselédkérdés. A városok lakói a cselédkérdés alatt olyan polypot értenek, a melynek ha három karját levágnák, egyszerre kilenc nőne ki helyébe. Olyan házi mumus, a melynek említésétől retteg az egész háznép, de különösen a ház urnője. Pedig ezek csak civilizálódó mosogató leányok, finom parfümös szobacicusok és természetes szakácsnők. Hátha még ismernék a »Nacsóságok« a kocsisokat, meg a béreseket — falusi kiadásban. Ezek nem is polypok, de egyenesen csörgő kigyók, kiknek a szemé vésztlősen csillog.

Alkalmam nyílt mostan több gazda-

ságba betekinteni s a cselédkérdésről közvetlen tapasztalatokat szerezni. A legelterjedtebb panasz, hogy nem lehet cselédet kapni. A hol csak cselédet láttam, az rendszeren a másik járásból való. Nincs eset rá, hogy valaki a saját falujába álljon be kocsisnak, szolgának. Hogy őt a saját falubelije mint másnak a szolgáját, vagy napszamosát lássák? Olyan nincs! Inkább csavarog, éhezik egész nap, de a saját falujában — ha neki nincs földje — másnak nem dolgozik. Földesur, kisgazda kaszást, kapást, aratót a maga falujában. Azt csak a második, harmadik faluból kap. Ebben a faluban lakók ismét csak a második, harmadik faluban állanak munkába. És ha munkába állnak, képesek akár órák hosszat tétlenül ülni, ha a gazda szemé rájuk nem tekint. Mindennapi eset, hogy a megszólított munkás leteszi a kapát, kaszát, követeli fél napi bérét s odébb áll. Pedig a gazdák úgy bánnak a napszamosokkal, de különösen a házi külső cselédekkel, mint a himes tojással.

A szolgának, béresnek szegődött atyafi szolgálathoz lépésekor rendszeren fölveszi 2-3 havi bérét. Két hónapot, eselleg háromat — ha ennyi előleget kapott — kitölt, akkor aztán faképnél hagyja gazdáját. Nem törődik a szerződéssel, sem bíróval, de még a főszolgabíróval sem.

Ő csak azt fujja, hogy ennyi előleget vett fel, ennyi időt leszolgált, aztán — alászolgálja! Szolgálati ideje alatt a lehető leglelkismeretlenebb. Eltöri a gazdasági eszközöket, üti a gondjaira bizott állatokat, a legtikkasztóbb hőségben elmulasztja az itatást, ha gazdája nincs mellette, de ha pocsolya mellett halad el, szívesen megitatja, nem törődve azzal, hogy az az állat kifáradt s fölhevült állapotban van.

Állatot a cselédek gondjaira bizni nem lehet. Küldözni sehova sem lehet őket, mert ott rekednek. Önállóan úgy végzik el a munkát, hogy abban nincs köszönet. Nem egy közülök ragados tenyerű. Vasárnap leisszák magukat. Hétfőn aztán beteget jelentenek. A gazda kimegy a mezőre külön napszamosot fogadva a saját zsebéből szolgálja helyébe, mert a termények letakarításánál, összeszedésénél, betakarításánál nincs pardon. Kedden délután fölkel a beteg, tipeg jobbra-balra, napról-napra épül, szombatra olyan egészséges, mint a makk! Vasárnap hétfőn a jelenet ismétlődik.

A gazda cselédjét ilyen körülmények között szidni sem meri. Mert ha összeszidja, akkor az nem marad adós a felelettel. Csap olyan lármát, hogy az utcán csődület támad. A gazda dühös lesz cselédjét lehordja, az pedig becsületsér-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Két báli est.

Írta: Oscar Néténier.

Sarnemné férjhez akarta adni leányát. A meddig csak lehetett, »tekenő alatt« tartotta, de most már Mathild elérte tizenhetedik évét s anyja elhatározta, hogy elküldi őt a háztól azért, hogy ő maga ismét fiatal asszony lehessen. Legjobbban azt szerette volna, ha falusi ember veszi el, aki évenként legföljebb egyszer hozza el ifju feleségét anyja látogatására, a Chaussée d'Antin-beli lakására.

Elhatározta, hogy egy év alatt meg kell történnie a dolognak s hogy annál hamarabb menjen, — mivel éppen tél volt — kijelentette, hogy kéthetenként egy-egy bált fog adni.

Mint hogy azonban a táncosok Párisban ritkaságszámba mennek, felkérte férjismertőseit s köztük legjobb barátját, Morigny Emilt, hogy nevében első báljára fiatalembereket hívjanak.

Morigny el is küldte a meghívókat két egykori iskolatársához: Breuil Gyulához és Avreux Maximhoz.

Maxim festő volt, szép és szellemes fiu, jó családból való, de szegény Gyula szintén keveset örökölt szüleitől s megkérdezte Emilt, ha vajjon Sarnem Mathilddal kapna e valamit, ha mint kérő fellépne?

Emil igenlően válaszolt.

Maxim ebből nem hallott semmit s a bál estéjén 10 óra felé megjelent a Chaussée

d'Antin 58. számú bérház előtt. A házmestertől megkérdezte a Sarnemné számát, de az a szokott mogorva és érthetetlen modorban válaszolt.

Az emeletről lehallszottak a zene hangjai s Maxim csakhamar elérte a folyosó nyitott ajtaját, amely fényesen kivilágított helyiségekbe vezetett.

Az előszobában köpönyegét egy inas kezébe adta és bejelentette magát.

Neve elhangzott a nagy lármában s ő szerényen meghúzódott az ajtó felé nem messze ácsorgó fiatalemberek között. Kissé rövidlátó volt s azt gondolta, hogy Emil barátja majd észreveszi őt s elvezeti a háziasszonyhoz.

De Emil csak nem jött. Kis idő múlva azonban egy magas nő közeledett feléje, akiben ő a háziasszonyt sejtette.

Mélyen meghajolt előtte és így szólt:

— Asszonyom kegyes volt egy barátom által meghívotni estélyére, fogadja érte hálás köszönetemet.

A hölgy mosolygott, fejbólintással üdvözölte őt, azután tovább ment. Most már a házi-kisasszonyt akarta felfedezni Maxim.

A véletlen segítségére jött ebben: közvetlen közelében ének hangokat hallott, melyeknek mindegyike egy egy waltzert, négyest vagy gyorspolkát könyörgött egy lihegő, fáradt leánykától.

Maxim jól sejtette, hogy ez a háznak nagy leánya. Keresztül furakodott tehát az udvarok seregén és csodálkozására ekkor a fiatal leány így szólt:

— Sajnálom uraim, de itt jön az, akinek az első négyest ígértem és szép kék szemével Maximra tekintett.

Maxim kiaknázta a szerencsés helyzetet s meghajolva, kezét nyújtotta a fiatal leány felé.

Nem volt hiu ember s tudta, hogy a fiatal leány egy futó hasonlatosságnak az áldozata, de ennek dacára a sors kegyének tekintette ezt a véletlent s ez a jelentéktelen körülmény egyszerre bizonyos intimitást adott érintkezésüknek.

— Kisasszony — kérdezte a leánytól tánc közben — ismeri Morigny Emilt?

— Nem . . . igen . . . egy kissé . . . válaszolt a leány zavartan.

— Ez furcsa! — gondolta Maxim. De mivel a fiatal leány nagyon szép és nagyon szőke volt, mivel keze nyugodtan pihent az övében, nem törődött tovább a dologgal s majd elnyelte szemével táncosnőjét.

A négyes végeztével, midőn helyére vezette őt, a fiatal leány egy percre még a karjára támaszkodva állott.

— Uram, — szólt a fiatal emberhez — én azt hiszem, hogy tévedtem az ön személyét illetőleg. Nem sajnálom a dolgot, de úgy gondolom, hogy mégis más valakinek ígértem ezt a négyest.

— Kisasszony — válaszolt Maxim — a szerencse némely embert csak véletlenségből talál meg.

— Én nem hiszek a szerencse vakságában — mondta a leány mosolygva.

— Tehát akkor a Gondviselésnek köszönöm meg a mai véletlent.

— Miért nem voltál tegnap a Sarnemék bálján? — kérdezte Gyula Maximtól, kivel a boulevardon találkozott. — Hiszen Morigny té-

tési pert indít ellene. S a csődületből mindig akad két ember, a ki elvállalja a tanuskodást.

Csak főbb vonásaiban vázoltam a bajokat. Nem azokat jegyeztem föl, a melyek csak egyetlenegyszer fordulnak elő, ellenkezőleg; azokat mondtam el, a melyek a leggyakrabban ismétlődnek.

Általános bajok, általános panaszok ezek s a régi értelemben vett megbízható, jó cseléd, — fehér holló.

Kerestem, kutattam az okokat, a melyek a mi népünket ennyire megrontották. Érintkeztem az előjárókkal, gazdákkal s cselédekkel elég gyakran. Első sorban a gazdák elbánásában kerestem a hibát. Rossz helyen. A multban akadtak olyanok, akik a cselédet kevesebbnek tekintették, mint családtagjukat, de ma minden gazda jobban ügyel cselédjére, mint a saját családjéé. Ügyel arra, hogy az rendesen megkapja élelmét, pontosan kikapja béréit, szidni még akkor sem meri, ha az okot szolgáltatott rá. Szóval becézgetve bánik vele, mert tudja, hogy — cselédhez csak nehezen juthat.

Az előjáróságnál már van hiba. Ugy a bíróság, mint az előjáróság annyira humánusak lettek, hogy a törvények vonatkozó szakaszait sok esetben mellőzték — a békeség kedvéért. Ezt aztán nagyon sokan fegyverré kovácsolták.

A mételet az álapostolok terjesztik. Azok az apró-cseprű szürkéségek, a kik járási székhelyeken, nagyközségekben népgyűléseket tartanak — igen gyakran a hatóság ellenőrzése nélkül — és kürtölik kába beszédjeiket, a melyektől a szegény, tudatlan nép megmaszlagosodik, megszdül. »Hogy az urak nem urak, . . . ma már másvilág van, mint hajdan . . . most úgy hozza magával az igazság, hogy

a munkás parasztnép kerekedik felől, . . . az az idő, amikor a gazda esdve kéri a cselédjét valamire, ez a jobb jövő hajnal pirja . . . ha a nadrágos urak 3—4 forintot keresnek kényelmesen, árnyékban, miért ne követeljen a munkás is a napon való verejtékes munkájáért 2 forintot . . . stb. stb.

Ettől bomlott meg a mi népünk. Szeretném én látni azt a szociológust kezdve Piklertől és a legmagasabb tudományoktól Bokányiékon keresztül az utolsó véreszáju falusi izgatóig, ki tudná a mi népünket fölvilágosításaival, prédikációjával egyszerre a jó utra terelni.

A korcsmákban koccintgató, parolázó agitátorok elrabolják a népnek hitét, Istenét, el a megbízhatóságát, el a becsületét. A humánus törvények asszisztenciája mellett csődület van már minden faluban, azt még talán lehetne ellenőrizni valahogy, de mint ellenőrizték azokat a tévtanokat, amiket pálinkás asztal mellett hirdetnek?

Szomoru tünetek! Igen! Jogot a népnek, jogot a melyből fegyvert kovácsol s urát koncolja föl. Zuzni, törni mindent, minden eszköz szent — a mely a célért küzd. A cél pedig: »az én gyomrom! — a többi sár, piszok a miben taposni lehet!«

Politikai hírek,

Apponyi utasítása. Gróf Apponyi Albert kultuszminiszter utasítást adott ki a törvényhatósági közigazgatási bizottságok számára a nem állami elemi iskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló 1907. évi 27. t.-c. végrehajtása

tárgyában. A miniszter a törvénnyel s a rendelettel a következő célt kívánja elérni:

»A midőn a néptanítók az állam nagymértékű áldozatkészségéből a törvény rendelkezései folytán immár állami segítséggel kedvezőbb anyagi helyzetbe jutnak és amidőn a tanítói állás jogi helyzete és a tanítói illetmények rendszeres kiszolgáltatása biztosítás nyer, a tanítók kötelesegeiknek lelkiismeretelteljesítésére és a hasákos való ragaszkodás érzetének szünet nélkül való ápolására ne csak buzdittassanak, de működésükben kellő ellenőrzés alatt is álljanak; és másrészt, hogy minden iskolából és minden tanító működési köréből ne csak kizárassék a hazafiallanság minden árnyéka, hanem hogy pozitíve is biztosítsák a magyar nemzeti szellem uralkodása összes népoktatási intézményeinkben.«

Az utasítás hét fejezetre oszlik s függelékkel van ellátva.

A kiegyezés. A miniszterelnökségi palotában délelőtt fél 10 órakor kezdődött a kiegyezési tárgyalás, melyen a két miniszterelnökön kívül Karitovszky osztrák pénzügyminiszter és Sieghardt osztrák pénzügyminiszter, Bernatzky osztrák pénzügyminiszter tanácsos vettek részt. Délben fél 2 órakor a miniszterelnök a közgyűlés résztvevői tiszteletére dejeuner adott.

A csabai mandátum. A csabai parasztpárt egy nagyobb küldöttsége megy Budapestre és felkéri Pető Sándort, képviselőjüket, hogy ígéretéhez képest, mondjon le a mandátumról. A csabai agrárszocialisták ugyanis újra Achim L. Andrást akarják megválasztani, mert már lejárt a kuriai ítéletben reá kiszabott idő. Pető azonban hallani sem akar a lemondásról.

Bánffy Wekerle ellen. Bánffy Dezső báró is nyilatkozott a horvát bonyodalomról. Azt mondotta, hogy ő mindent előre látott (!) Még márciusban meginterpellálta a kormányt és figyelmeztette a horvát veszedelemre.

— Legutóbb szegedi beszédemben is — folytatta — toglalkoztam ezekkel az üzelmekkel, melyekről 1897-ben memorandumomban számoltam be a királynak is, kifejezve a horvát viszonyok tarthatatlan voltát. Amint látja, márciusi interpellációm hatás nélkül maradt. Ennélfogva minden következtetését Wekerlét teszem felelőssé. Mert itt minden óra késedelem s azóta hónapok multak el, anélkül, hogy a kormány magmozdult volna. Vádolom Wekerlét azért, hogy akkor kicsinyelte a dolgot, pedig nem ismerte az anyagot. Kértem, ne feleljen interpellációmra, mert ehhez alapos tanulmányok kellenek, de ennek dacára néhány mondattal elintézte az ügyet és azóta sem törődött vele. Pedig kis figyelem meggyőzte volna arról, hogy a horvátországi viszonyoknak így idáig kell romolniuk, ahol most vannak. Minden késedelem pedig most is nehezebbé és több áldozattal járóvá teszi a helyzet orvoslását.

Hevesi a törvényszék előtt.

Második nap.

Ítélet a Bákóczi-uti gyilkosság ügyében.

Már a kora reggeli órákban összegyűlt a tegnapi tárgyaláson részt vett közönség a törvényszék előtt s izgatottan tárgyalta az esetet. Találgatták, hogy milyen lesz a bíróság döntése. Megvolt győződve mindenki róla,

ged is meghívott, nemde s én nem láttalak sehoh.

— Egyszerű a magyarázat — válaszolt Maxim. — Azért nem láttál, mert sem te, sem Emil nem voltatok ott.

— De hiszen te nem voltál ott!

— Ugyan kérlek, hagyd fel az ilyen rossz tréfával — mondta Maxim kissé ingerülten.

Mivel Gyula nem értette a dolgot, de látta, hogy barátja haragos, másképp akart a rejtély nyitására jönni.

— Hogy tetszik neked Sarnem kisasszony? — kérdezte ravaszul.

— Gyönyörű szép leánynak tartom.

— Valóban?

— Talán te nem vagy ezen a véleményen? — kérdezte Maxim.

— Nem, igazán nem!

— Sajnálak, — vágott vissza Maxim. — Ez nem dicséri izléseidet.

— De hát akkor te szerelmes vagy Sarnem kisasszonyba! — kiáltott fel Gyula csudálkozva.

— Ha azt az elragadtatást, amit egyszeri látásra érezünk egy nő iránt, szerelmeknek lehet nevezni, úgy igen, szerelmes vagyok.

— Nos, — jegyezte meg Gyula nyugodtan, — e szavaid megerősítenek első feltevésemben: te nem voltál ott a bálón és sohasem láttad Sarnem kisasszonyt.

— Értem, — mondta Maxim gunyosan, — te őt nem tartod érdemesnek egy oly művészelkű ember figyelmére, mint amilyen te vagy. Hát beszéljünk egyébről, mert az én szívem tele van vele s te úgy sem hiszsz a szerlemben.

— Ah, ez sok! — kiáltott fel Gyula dü-

hösen, mert eszébe jutott a Sarnem-vagyon örökösönőjének alakja. — De édes barátom, hogy lehetsz oly vak, te éppen, a jóízű gallyer! De hiszen Sarnem Mathild csunya, ostoba és ügyetlen . . . Igaz, — tette hozzá halkabban s maliciózan nézett barátja szemébe — hogy gazdag . . . nagyon gazdag és ezt is tekintetbe kell venni.

Maxim összehuzta szemöldökeit, de azért higgadtan válaszolt:

— Ez az eszmecsere már nagyon sokáig tart. Ha boldogdád akart őn tartani, uram, átlépte a tréfának határait; ha komolyan beszélt, úgy örülnek hisz engem, vagy — gazembernek. Holnap reggel két barátom meg fogja öntől kérdezni, hogyan értette a dolgot.

Szólt és méltóságtelesen hátra fordított az ámuló Gyulának.

— Ez az ember tisztára megháborodott! — kiáltott fel, midőn magára maradt.

E kaland, — melynek nem volt folytatása, — nagy port vert föl a két fiatal ember ismerősei között. Morigny Emil találta meg a rejtély kulcsát.

Maxim Avreux egyszerűen eltévesztette az emeletet s ahelyett, hogy Sarneméhez ment volna a másodikra, a Chéneviére báróné estélyén vett részt és a szép Chéneviére Diannával táncolt Sarnem Mathild helyett.

A véletlen kedvezett neki s a leány is megszerette őt, így aztán Morigny Emil két helyen is hozzá jutott a vőtély szerepéhez. A Maximén, ki a szép Diannát vette nőül s a Breuil Gyulán, ki a gazdag Mathildnak esküdt örök hűséget.

hogy Hevesi legfeljebb két évet kap s Békésit pénzbírságra fogják itélni. Ezek a föltevészek később teljesen megdőltek, mert a bíróság teljes szigorral hozta meg ítéletét.

A tárgyalás folytatása.

Nyolc óraker vette kezdetét a tárgyalás folytatása. Birák és védők valamint a vád képviselői ugyanazok voltak mint tegnap.

A tárgyalás megkezdése után dr Csulyok Béla felszólította a vád képviselőjét, hogy tartsa meg mindkét vádlóra vádbeszédét.

Görömbey István vádbeszédében a gyilkosság lefolyását elevenítette fel, élénk sikerrel illusztrálva annak borzalmasságát s kegyetlen végrehajtását. Vázolja a rendőrségi nyomozás tévedéseit, melyek egy ártatlan ember, Szabó Jenő ellen indították minden embernek gyűlöletét. Majd a nyomozás szenzációs torzulatára tér át. Előadja miként jutott Hevesi Akos az igazságszolgáltatás kezébe.

A vádlottak beismerték tetteiket, ennek bizonyításához tehát szó nem férhet. Más kérdés azonban az, hogy az elkövetett bűncselekmény a büntető törvénykönyv melyik szakaszába ütközik. Kifejti világosan magát a cselekményt. Körvonalozza Hevesi egyéniségét. Konstatálja, hogy Hevesi az elsőrendű vádlott kétségtelenül indulatos temperamentumu ember. Az elfogyasztott alkohol lelkiállapotát még izgatottabbá tette, szóval erősen fel volt indulva s így a büntető törvénykönyv 307. szakaszában körül írt erős felindulásban elkövetett halált okozó súlyos testisértést követte el.

Attér a másodrendű vádlott Békési Jenő cselekményére. Megállapítja, hogy Békési a tett elkövetésében nem volt bűnrészes. A másodrendű vádlottnak a gyilkosság elkövetése után kezdődik cselekedete. Hevesivel tanakodik a bűnpártolás felett, melytől kezdve félre vezette a hatóságot. Tíkozta a vádlottnak személyazonosságát s a bűnös menekülését elősegítette. Békésinek ez a ténykedése a büntető törvénykönyv rendelkezései alá esik. Hevesinek azt a védekezését, hogy ő nem szökni, hanem öngyilkosságot akart elkövetni, nem fogadja el. Az öngyilkosság elkövetésére Hevesinek ideje és alkalmá volt elég, de ő ezt nem tette, sőt a levél vétele után Kolozsvárra a letartóztatás előtt lakást változtatott, hogy a hatóság üldözése elől menekülhessen. Erre pedig Békési adott neki alkalmat.

Kéri úgy Hevesi mint Békésinek a megbüntetését.

Védbeszéd.

Tóth Ferenc, Hevesi Akos védője mindezek előtt kéri, hogy védenca a büntető törvénykönyv 307. szakaszának ne az I. hanem a II. szakaszába ütköző bűncselekmény elkövetésében mondassék ki bűnösnek. Általában nem érzelmi motívumokra helyezi a főszűlyt, hanem a tárgyilagos s meggyőző adatokra. Beszédében mindenütt e szerint halad. A rendelkezésére álló rengeteg anyagot, mely a vizsgálát során és a fő tárgyalás alatt jutottak kezébe úgy használta fel védenca mentésére, hogy ennek a tett elkövetésekor tanúsított magaviseletét érthetővé tegye. A Jámborral való öszszeszóalkozásnál bizonyítja, hogy Hevesi támadása nem önmagából keletkezett, mert ezt Jámbor provokálta. Itt Hevesi lelkiállapotának megvilágítására helyezte a főszűlyt s annak öntudatlanságát igyekezett bizonyítani. Hivatkozott Kazay Kálmának vallomására, mely ellenkezik az orvosi véleményekkel, holott ő ezt, mint orvosszakértő is tette nem csak mint tanu.

Medvigy Gábor, Békési Jenő védője beszéde érzelmi és tárgyilagos dolgokra terjeszkedett. Kifejti nagy meggyőzéssel, hogy Békési amit tett nem vehető bűnpártolásnak, mert nem volt meg az erre irányuló szándéka. Békésit nem a bűnpártolás, hanem a hosszú időn át fenntartott nagy barátság s a baráti szeretet vezette. Nem akarta, hogy meneküljön Hevesi a büntetés elől, hiszen a levél elküldésekor megtette a feljelentést ellene a

rendőrségen. A büntető törvénykönyv azt mondja, hogy bűnpártolás akkor forog fenn, ha a hatóság már megkezdte a tettes üldözését. A jelentésekor pedig ez az eset nem forgott fenn, mert még nem is tudták, hogy Hevesi a tettes. Békési a menekülést nem hiúsította meg és mikor megtudta, hogy ártatlan ember van vádolva, azonnal megtette a feljelentést Hevesi ellen. Beigazoltnak, illetőleg eléggé megvilágítottak tájja védenca ártatlanságát s kéri annak felmentését.

A védelem előterjesztése után elnök a tárgyalást 10 percre felfüggesztette.

Replikák

Görömbey, az elsőrendű vádlott védőjének beszédére a következőket válaszolta. Hevesinek Jámborral való civakodására vonatkozólag a tanuk vallomásai eltérők. Hogy jogtalan volt a Jámbor bántalmazása, nem állapítható meg. Hevesi öntudatlansága nem állhat meg. Ezzel szemben hivatkozik a tanuk vallomásaira, melyek az ő nézetét azaz Hevesi öntudatlanságát erősítik meg. Hevesi lehetett ittas, azonban nem volt öntudatlan. Kazay vallomásának elbírálását a törvényszékre bizza, mert Kazay is a vádlottakkal ivott. A mentés, a rendőrség előtt való viselkedése Hevesinek mind a logikus észjárás mellett szólanak, tehát az öntudatlanság fennállott.

Békési mivel baráti szeretetből tette, amit tett, nem büntethető mint ember, ezt elismeri a védőnek.

Itt azonban tekintettel kell lenni arra, hogy egy teljesen ártatlan embert juttatott börtönbe, akkor mikor egyik emberen baráti szeretetével akart segíteni. Hogy nem bűncselekmény Békési tette, mert Hevesi hatóságilag üldözve nem volt, — meg nem állhat, mert az üldözés igenis megvolt, jóllehet az nem Hevesi ellen, hanem a tettes ellen lett indítva. Hogy Békési nem hiúsította meg a menekülést, ez sem állhat meg, mert Békésinek alkalmá volt azokat az adatokat rendelkezésére bocsájtani a hatóságnak, melyekkel ő birt. Békési azonban csak két nap mulva adott alkalmat arra, hogy Hevesi ellen megindították az eljárást.

Tóth Ferenc, a Hevesi erős felindulását mindenestre egy másik személy támadása provokálta, ez kétségtelen. A provokációt, művelt emberekről lévén szó, nem csak tettlegesség, hanem szóváltás is idézhette elő. Tiltakozik az ellen, hogy Kazay vallomása mint humor kevertessék bele a tárgyalásba, mert Kazay közvetlen közelről figyelhette a vádlottakat és mint szakértő a vádlottak öntudatlansága mellett bizonyított.

Medvigy Gábor, hogy Békési juttatta volna Szabót a bajba, ez nem áll meg, ebben a rendőrség tévedése volt az ok. A tettes üldözése ellen is kifogást emel, mert Szabó fizikai helyzeténél fogva sem lehetett üldözött. Arra vonatkozólag, hogy Békési azonban csak két nap mulva adott alkalmat arra, hogy Hevesi ellen megindították az eljárást, fenntartja csupán a szöveget cseréli fel ilyformán. Csak Békési adott két nap mulva alkalmat arra, hogy Hevesi ellen megindították az eljárást.

Elnök ezután megkérdezte Hevesi Akostól. — Hallotta a vádat és a védelmet. Kiván-e olyan körülményt felhozni a bíróság előtt, amit eddig nem adott elő?

— Nem! Semmit!
Békési pár szóban ismétli ártatlanságát, mire a bíróság visszavonult ítélethozatalra.

Ítélet.

Az időközben jegy nélkül is összesereglett emberektől valósággal zsúfolásig megtelt a terem s mindenki érdeklődéssel várta az ítélet meghozatalát.

A törvényszék 11 óraker vonult vissza ítélethozatalra s háromnegyed 12 óra után három perccel meghozták az ítéletet. Néma csendben a vádlottak aggodalmi között hirdette ki az elnök ő Felsége a király nevében az ítéletet.

Hevesi Akos elsőrendű vádlott a büntető törvénykönyv 306. szakasza szerint minősített erős felindulásában elkövetett halált okozó súlyos testi sértés büntetében mondja ki bűnösnek s a 307. szakasz első bekezdése szerint 4 évi börtönre itéli, melyből a 94. szakasz alkalmazásával 2 hónapot kitöltöttnek tekint az eddig eltöltött fogságból.

Kötelezi Hevesi Akost özv. Jámbor Ferencné részére 550 korona temetési és sirkő felállítási költségek és áprilisi hó 7-től kezdődőleg havonként 20 koronát kártérítési díj címén megfizetni.

Békési Jenő másodrendű vádlottat a büntető törvénykönyv 374 szakaszába ütköző bűnpártolás vádjá alól felmenti a 326. szakasz alapján.

Hevesi Akosra kihirdetett ítéletet megdöbbenve hallgatta a közönség, míg Békési felmentésénél éljenezni kezdett. Az éljenzésre az elnök szigoruan rendreutasította a közönséget.

— A törvényszéknek nem célja a hatásvadászat!

Indokolások.

Megállapította a törvényszék az elsőrendű vádlott bűnösségét, mert beismerte, tettét. Megállapítja a bíróság, hogy ez a beismerő vallomás a valóságnak mindenben megfelel amit a tanuk és a mellékkörülmények is igazolnak. Nem tér kétség ahhoz, hogy az elsőrendű vádlott beismerése a valót tartalmazza. A bíróság tehát annak megállapítására szoritkozott, hogy az elsőrendű vádlott milyen lelki állapotban követte cselekedetét. Az ő lelki állapotában követte cselekedetét. Az ő lelki állapotának megfigyelésével két körülményre kellett tekintettel lenni. I. Mily körülmények között követte el cselekedetét? II. Vajjon az elkövetett cselekedet a büntető törvény szerint milyennek minősíthető.

Az első esetben az öntudatlanságot kellett elválasztani az elmezavartól. Az öntudatlanságot sok körülmény idézheti elő, a bíróságnak azonban csak is azokra kellett figyelemmel lenni, melyeket a védelem terjesztett elő. Nevezetesen az alkohol hatása alatt állott-e már annyira, hogy nem volt önkaratánál. Tény, hogy sokat ivott, azonban az elfogyasztott ital mennyisége nem fokmérője az öntudatlanságnak vagy az öntudatlanságnak, mert az az egyéniségtől függ, hogy mennyire vesz erőt az emberen. Figyelembe kellett venni a vádlott magatartását és cselekedét az öntudatlanság megállapításánál. Hevesi a cselekmény lefolyását a legnagyobb részletességgel mondotta el és ezt nem hallomás után után tette, hanem közvetlenül tudja, tehát emlékezete jelen volt. Igaz, hogy egy részletre nem emlékezik, tudni illik arra, hogy ő kezdte-e a civakodást. Ez azonban még nem jelenti az emlékezet hanyatlását. A tanuk vallomásai is azt mutatják, hogy a Bihar kávéházban tényleg öntudatosan cselekedtek. Ezt a vádlottak sem tagadják. Azt, hogy a cselekmény elkövetésekor öntudatuk nem volt felfüggesztve, Váradi Mór tanárvallomása bizonyítja. Kazaynak vallomása nem volt figyelembe vehető.

Ezek után Hevesiről meg kellett állapítani, hogy öntudatos volt.

II. Az erős felindulás megállapításánál figyelembe vette a törvényszék azt, hogy Hevesi, izgatott, heves természetű. Tény az, hogy az áldozatul esett Jámbor kezével érintette Hevesit,

kinek indulatos természete fellobbant s lelkiállapota erős felindulásba jutott annál is inkább; mert már előzőleg ittak is s a szesz izgatottá tette.

Egybitő körülménynek kellett tekinteni vádlottnak beismerését, hogy hasonló büntetést még nem volt büntetve. Súlyosító körülménynek kellett tekinteni, hogy első rendű vádlottnak semmi oka sem volt arra, hogy jámbort megölje, hogy ennek támadásával szemben olyan eszközt alkalmazzon, mely a megtörtént eseményt idézze elő.

Súlyosító körülménynek kellett tekinteni, hogy egy olyan egyén életét oltotta ki, aki özvegy édes anyját támogatta. Ezek mérlegelése után kellett meghozni az ítéletet.

A másodrendű vádlott Békési Jenő cselekményénél ugyanazok az esetek állanak fenn mint az elsőrendű vádlottnál, a II-od rendű vádlottal szemben elkövetett cselekedet azonban nem képez büncselekményt s így a büntető törvénykönyv 326 szakasza értelmében kellett azt elbírálni. Hogy a kést elkérte és eltette, ez a cselekménye még nem minősíthető bünténynek. Hogy a rendőrségen mindjárt nem adta elő az esetet teljes valóságában, szintén nem büncselekmény, mert erre nézve törvényünk nincs. Az pedig, hogy Hevesit értesítette, szintén nem büntény, mert nem segítette elő ennek menekülését, ugyanis ekkor még nem volt elrendelve Hevesi üldözése.

Az ügyész Hevesire vonatkozó ítéletet tudomásul veszi, Békési ítélete ellen azonban semmisségi panaszt jelent be.

Tóth Ferenc Hevesi védője ugyancsak a 385. szakasz értelmében jelentett be semmisségi panaszt, mert a büncselekményt nem minősítették kellőleg.

Madvigy Gábor, Békési védője az ítéletet tudomásul veszi.

Az iratokat a bejelentett semmisségi panaszok alapján a királyi ítélő tábla elé terjesztik az ügyet.

Hevesi további fogsága.

Görömbey ügyész indítványozza, hogy Hevesi tekintettel a kiszabott büntetés nagyságára, tovább is fogva maradjon.

Tóth Ferenc kéri a Hevesi szabadlábba helyezését, mert maga a törvényszék elismerte, hogy nem akar védence öngyilkosságot elkövetni. Hogy pedig biztos foglalkozása és lakása lesz Hevesinek, erre vonatkozólag kijelenti, miszerint Telegdy József birtokos megígérte, miszerint alkalmazni fogja őt birtokán.

A törvényszék Hevesi fogságát tovább is fenntartja, mert ugyanazon okok, mint letartóztatásakor voltak, ma is fenn forognak.

A baráti osok.

Az elnök távozásra szólította fel a közönséget, a tárgyalásnak vége volt. A szuronyos börtönőr mellett ott állott az elítélt Hevesi és a felmentett Békési. Két jó barát, kiket a sors juttatott ide. A közönség lassan távozott. Mindenki akarta látni Hevesit. Es mikor a bírák felállottak, megható jelenet következett.

A két jóbarát, egyik örömtől repdeső szívvel, a másik talán a kétségbeesés győző kinjaival szembe nézett egymással, aztán kezet fogtak melegen bensőleg s egymás nyakába borulva megcsókolták egymást. Aztán megint kezet fogtak úgy mint előbb s csak annyit mondott mindenik hogy:

— Szervusz.

Kiürült a terem a felmentett Békési örömmámorban uszott s barátaival távozott. A teremben maradt Hevesit benső fájdalom elfogta s arcán sűrű könnyecsek gördültek végig.

UJDONSÁGOK.

* Változás a premontrei rendnél.

Tudvalevőleg a kultuszminiszter dr. Tóth Szabó Pál premontrei tanárt a budapesti egyetemre magántanárrá nevezte ki, aki egyuttal mint tanár a premontrei budapesti tanárképző intézetében fog működni. Helyette Hill József premontrei tanár helyezettett Jászórol a nagyváradai főgimnáziumhoz a szeptemberben kezdődő tanévtől kezdve.

* Kaas Ivor visszavonulása.

Hir szerint Kaas Ivor báró teljesen visszavonul a közélet színteréről. Visszavonulásának okául azt emlegetik, hogy a függetlenségi párt nem ajánlott fel részére mandátumot, ami nagyon elkészerítette.

* Új albiró.

Fürt Imre szatmárnémeti járásbírósi jegyző a derecskei járásbíróshoz albiróvá neveztetett ki.

* A miniszter köszönete.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter Bogisich Mihály püspök, praelátus kanonoknak azon áldozatkészségeért, hogy az esztergomi r. kath. érseki kisdudovónk képző intézet tanári könyvtára számára a 475 kor. értékben 142 kötet könyvet adományozott, elismerését és köszönetét nyilvánította.

* Vasut Csermőtől Belényesig.

Régi eszme már, hogy a belényesi vasut összeköttetést nyerjen a szomszédos Aradmegyével. Most a kereskedelmi miniszter leiratban tudatja Biharvármegyével, hogy az Arad—Csanádi egyestült vasutak részvénytársaságnak előmunkálati engedélyt adott egy Csermőtől kiindulva Barakony, Talpas, Feketetót, Feketegyőrös, Bélienyér, Kocsuba és Petegd érintésével Belényesig vezetendő vasut építésére.

* A miniszter jóindulata.

Az élesdi vasutállomáshoz vezető uton levő Körözs hid olyan rozoga állapotban van, hogy okvetlen ujjal kell kicserélni. Biharvármegye közönsége kérte, hogy a hidépítés költségeit kivételesen az állam engedélyezze segély címén. A miniszter a megyéhez intézett leiratában közli az alispánnal, hogy a kérelmet nem teljesítheti, mert Biharvármegye közuti alapjára az 1907. és 1908. évekre már 144,000 korona államsegélyt engedélyezett. Ilyen segélyt a többi törvényhatóságok nem kaptak. Legcélszerűbbnek vélné a miniszter, ha a vármegye a hidépítés költségét kölcsönként venné fel s a törlesztés fedezetéről a közuti-alap költségvetésében gondoskodnék. Ha ily módon hiány mutatkoznék, úgy annak csökkentésénél a miniszter jóindulatára a vármegye számíthat.

* A megyei közuti alap kölcsönének konvertálása.

Biharvármegye törvényhatósága még 1905. december havában tartott közgyűlésén elhatározta, hogy a közuti-alapot terhelő 2.240,000 koronás kölcsönét konvertálja, azonban mivel az akkori pénzügyi viszonyok s a pénzpiac állása a konvertálásra alkalmatlan volt, a kérdés megoldását akkora halasztották, hogyha a kamatláb lejjebb száll. Kimondotta egyben a megyegyűlés, hogy az élesdi és szakállai Körözhidak újból építésére a közuti alap terhére 300,000 korona új kölcsönt vesz fel. Autat jó...

miniszter most határozott a megye határozata felett s a kölcsön konvertálására vonatkozó részt tudomásul vette, a hidak építésére vonatkozó új kölcsön felvételével pedig azért nem foglalkozik, mert a hidak ujjáépítése időközben már szükségessé vált. A kölcsön konvertálására most még rosszabb idő van, mint 1906-ben s így azzal várhat a megye, míg olcsóbb lesz a pénz.

* Ismét a pálinka.

Olcsa biharmegyei községben Plev Sándor és Verigoj Vaszali ot-tani lakosok együtt pálinkáztak a falu korcsmájában s a rengeteg szeszől elbódulva, össze-szóalkoztak. A dulakodás közben Plev Sándor egy késsel hasba szurta Verigoj Vaszalt, aki másnap sérülésébe belehalt. A vizsgálatot meg-indították s a tettest letartóztatták.

* Amerikai magyar tábornok halála.

A Magyar Tudósító jelenti, hogy Villamori magyar származásu tobornok, aki Bem alatt küzdött s Amerikába vándorolva, részt vett az 1865-iki polgárháboruban s tábornoakságig emelkedett, filadelfiában 94 éves korában meghalt.

* A halálbüntetés eltörlését kéri.

Zemplénnvármegye feliratot intézett az országgyűléshez, hogy a büntetőtörvény módosítása alkalmával a halálbüntetést töröljék el. Ezen kérelmét nem a humanizmusra hivatkozással, hanem a műveltség előhaladása folytán hozta meg. A feliratot pártolás céljából Nagyvárad városához és Biharvármegyéhez is megküldötte. Ez az átirat is roszkor jött. Még a francia liberálisok is követelik a halálbüntetés vissza-állítást egy borzalmas gyilkosságból kifolyólag, nálunk pedig a legmodernebb irányt szenvedő lapok is, a dánosi eset óta hangoztatják a halálbüntetés fenntartásának szükségességét.

* Felakasztották játékból.

Sok ártatlan áldozatot követel a nép szegénysége. A szülőknak a kenyér után kell nézni s a gyermekeiket kénytelenek örizetlenül hagyni. Hogy azután milyen dolgokat csinálnak a magukra hagyott gyermekek, szomorúan illusztrálja a következő eset. Bihar-Udvari községben R. Kóti Ferenc 12 éves fiu együtt játszott több pajtásával s akasztósdit játszottak. R. Kóti Ferenc volt az elítélt, akit felakasztottak egy fára. A hurok azonban erősen rácsavarodott a vergődő fiu nyakán. Ettől a többiek megijedtek s elbujtak. Mire a szegény fiut észrevették s levágták, már halott volt.

* Megölte a napsugár.

Az idei nyár elég hűvös, azonban ez kint a mezőkön mégis erősen tűz le a nap a szegény munkás népre, akik hajnaltól estig végzik az aratási munkát. Az érmihályfalvai járásból kapjuk a hírt, hogy Kovács Mária az aratók után mint marokszedő volt alkalmazva. Szorgalmasan, jókedvvel végzte munkáját, azonban a forróságban elájult. Napszurást kapott s csakhamar meg is halt. Dolog közben, a mezőn érte a halál.

* Vizpazarlás.

Nem a vízvezetékü m kicsinysege, hanem a vizpazarlás nagysága az oka annak, hogy a közönség elől nyáron el-elzárják a vízvezeteket. Az ilyen vizpazarlókat, akik miatt másoktól a legszükségesebb viz vonat meg, kötelessége mindenkinek följelenteni, a rendőrségnek pedig megbüntetni. Ilyen vizpazarlást szoktak elkövetni a fűtőházról fölfelé számított második alaguton túl fekvő első szőlőben. Ez az ut tudvalevőleg, (mely a Miskolczy-szőlő felé vezet) egyike a legforgalmasabbaknak s így van bizony rajta por bőven. Az is lehet, hogy ez az említett első szőlő-pajta lakóinak nem kellemes. Ugy segítenek tehát a bajon, hogy a közönséges hegyi dől-

vizet. A Rákóczi-ut sincs úgy megöntözve, mint ama szőlő előtt az ut. Pedig mostanában onnan felülről is locsolgatják az utat elég gyakran. Mi lesz majd a szárazabb időben?!

* **A gépkezelők és kazán fűtők.** nagyváradai vizsgáló bizottsága ez uton hozza az érdekeltek tudomására, hogy a legközelebbi vizsgatétel folyó év augusztus hó 4-én a Moskovits Adolf s fiai tulajdonát képező *Adria* műgőzmalomban fog megtartatni, a vizsga reggel fél 9 órakor veendi kezdetét. Felhivatnak mindazok, kik ezen vizsgán résztvenni óhajtanak, hogy az — ez iránybani kérelmeket fenti napig a Nagyvárad m. kir. kerületi ipartelügyelőséghez — Lukács György-utca 13 — adják be, esetleg azo a vizsga tétel napján a bizottságnál is előterjeszthetők. A kérvényhez csatolandó, keresztl-vél vagy munkakönyv, egy évnél nem régebbi keletű erkölcsi bizonyítvány is hatóságilag igazolt, géptulajdonos vagy annak megbízottja által kiállított, legalább i-hat havi gyakorlatot igazoló bizonyítvány. *Pozsonyi* László, a vizsgáló bizottság elnöke.

* **Anna-bál a Püspök-fürdőben.** A hagyományos Anna bált ma, szombaton, július 27-én tartják meg a Püspök-fürdőben. *Kernács* János fürdőbérli nagy buzgalommal igyekszik a vendégek előtt feledhetlenné tenni ezt a kedves mulatságot, amelyre előkelő fürdővendégeken kívül Nagyváradról is sokan rándulnak ki. A fürdőbérli mindenről gondoskodott, hogy a hajdan is híres püspökfürdői Anna-bál ezuttal is találkozója legyen Nagyvárad intelligens közönségének. A közönség minden rétege megtalálja itt ami kedves és kellemes. Akik nem táncolnak, kitűnő étkek és italok mellett szórakoznak, vagy sétálnak a remek parkban, akik pedig tánc kedvelők, a szép győgyterem parkettjén áldozhatnak Terpsichorenak.

* **Gyermekelőadás az Urániában.** Ma, szombaton délután 4 órakor félhelyáru gyermekelőadás lesz az *Urániában*. Este 6 órától kezdve 10 óráig pedig az új műsort mutatják be a közönségnek. A 9 órai előadás *Liptai* Károly kollégánk tart előolvasást az új képeket ismertetve. Helyáruk az esti előadásokon a rendesek.

* **Furcsa feljelentés.** Különös panasz, illetve feljelentés érkezett tegnap Biharmegye alispánjához. Oltán Gusztáv tenkei lakos panaszolja, hogy július 19-én a tenkei járásbírósnál járt, mert őt valaki, három tanu jelenlétében csavargónak nevezte. Ezután így folytatja a feljelentését: „Kérem, micsoda járásbíró ur van Tenkén, aki sem engem, sem a tanukat ki nem hallgatta. Ezért feljelentem s ha az alispán nem hallgat ki engem és tanuimat, muszáj lesz a miniszterhez menni.” — Oltán ezen panaszával tehát a miniszterhez megy, mert bizony az alispán nem fogja sem őt, sem tanuit kihallgatni.

* **A négyszeres rablógyilkosság.** Alsó-Dabason, telefonjelentések szerint *Navratil* csendőrőrmester erélyesen folytatja a kihallgatást. Ma aztán újabb gyilkosok jutottak a kezei közé. *Hajdunánás* közelében egy 6—8 tagból álló cigánybandát fogtak el és behozták Monorra. Tegnap este óta vannak Monoron és ma reggelre megpuhultak. Mindenáron vallani akartak. *Navratil* sürgősen elvitette a cigányokat Alsó-Dabasra, ahol azóta valószínűleg vallanak is. Egyébként az ügyben semmi újabb fordulat nincsen. A vizsgálatnak legérdekesebb része az, amely a bűnfelek felmutatásáról és felismeréséről szól. A cigányokat és a többi gyanúsítottakat, illetve terhelteket, hogy mikor viszik Budapestre a pestvidéki törvényszékhez, még nem bizonyos. A

vizsgálatnak a helyszínen kell folytatódni, mert szükség van a szembesítésekre.

* **Kócsó Antal az Emkében.** *Kócsó* Antal a kitűnő fővárosi cigányprimás ma szombaton este játszik utolsó előtti estét s holnap vasárnap bucsuzik.

IRODALOM.

A szocializmus és a mezőgazdasági üzem. A szociáldemokrácia a mezőgazdaságban már ná'unk is érezteti hatását. Ez a termelési ág tűri legkevésbé a sztrájkokat és üzemi zavarokat, melyek hovatovább nagy reakciót idéznek elő a mezőgazdasági termelésben. Ezzel a veszedelmes visszafelé fordással foglalkozik *Szilassy* Zoltán orsz. képviselő tanulmányában, mely füzet alakban jelent meg most a Gazdaszövetség kiadásában. Szerző szakavatott tollal festi az üzemi hátrányokat, amit a szocializmus folytán beállott zavarok okoznak, utal Anglia példájára, amelynek kifejlett mezőgazdasága szintén a kezdetleges legelő-gazdálkodásra tért át. A füzet ára 30 fillér. Kapható a Magyar Gazdaszövetségnél. (Üllői-ut 21.)

TÁVIRATOK.

XIII. Leó pápa emlékszobra.

Róma, július 26. Ma leplezték le XIII. Leó pápa emléksobrát a Laterán egyik templomában, amelynek költségeit a XIII. Leó pápa által kinevezett s még életben levő bibornokok gyűjtötték össze maguk között. A szobor a talapzattal együtt 9 m. magas.

Kiegyezési tárgyalások.

Budapest, július 26. (Saj. tud. táv.) A Magyar Távirati Iroda jelenti hogy a kiegyezési tárgyalásokat ma délelőtt fél 10 órától kezdve rövid déli megszakítással, midőn a tárgyalásokon résztvevők a miniszterelnök vendégei voltak, tovább folytatták esti 6 óráig. S bár több függő kérdésben közeledés történt a két kormány képviselői között, a szerződési tervezet ma sem sikerült megállapítani. A legnagyobb nehézséget az állampénzügyi kérdések megoldása okozná. A függőben hagyott pontok tárgyalását csak szeptember hó elején folytatják. A tárgyaláson résztvettek osztrák részről: *Beck* báró miniszterelnök, *Weber* Agost osztályfőnök, lovag *Kosinszky* Szaniszló min. tanácsos. Magyar részről pedig: *Wekerle* dr miniszterelnök, *Popovics* és *Szerényi* államtitkárok.

Magyar szédelgők külföldön.

Páris, július 26. Madridból érkezett ide két Schwarz nevű egyén, apa és fia, akik magyaroknak mondják magukat. Egyik párisi banknak 50 ezer korona értékű hamis sekket mutattak be kifizetés végett, azonban a szélhámoskodáson rajta vesztettek.

A horvát bonyodalom.

Budapest, jul. 26. A Károlyvárosi kereskedők a magyar kereskedelmi és iparcikkekre kimondták a bojkottot. Hir szerint a zágrábi kereskedelmi iparkamara is ilyen értelmű határozatot hozott. A kereskedelemügyi miniszterium kérdést intézett a kamarához, való-e ezen határozat s ha igen, jkvét további eljárás végett haladéktalanul terjessze fel. A kormány

mindent elkövet, a magyar ipar és kereskedelem érdekeinek megóvására.

Felfedezett merénylet.

Péterpár, jul. 26. Egy nő lakásán, kinek magavisele gyanút keltett a rendőrségen, házkutatást tartottak s a cári pár ellen irányuló merénylet nyomára akadtak. A nő lakásán kész bombákat találtak. Ugyanott elfogtak egy mérnököt is, akinél a cári palota és a cári hajó tervei voltak.

MULATSÁG.

A vasutasok táncestélye. A magyar szent korona országainak vasutas szövetsége nagyvárad kerülete saját pénztára s fele részben a szövetségi árvaház alapja javára Nagyvárad melletti Püspök-fürdőben folyó évi augusztus hó 4-én (vasárnap) hangversenynyel és tűzijátékkal egybekötött táncestélyt rendez. A táncestélyre most küldték szét a meghívókat. A meghívott vendégeket külön vonat viszi ki a Püspök-fürdőbe, mely indul Nagyváradról délután 2 óra után; vissza éjjel 3 órakor. Tánc kezdete este fél 9 órakor lesz. Jegyárak: Szövetségi tagoknak személyjegy 1 korona 50 fillér; családjegy 3 személyig 4 korona. Nem szövetségi tagoknak személyjegy 2 korona; családjegy 3 személyig 5 korona. Felülkötések tekintettel a jótékony cél érdekében, köszönettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak.

REGÉNYCSARNOK.

Egy párbaj története.

Irtá: Lukács Géza.

(Folytatás.)

6

Ez már eredményes volt, mert az első összecsapásnál egy hatalmas vérsugár lövellt fölébe, egy kard pedig csörömpölve hullott a földre. A vér egyikök halántékán tátongó sebből patakzott, a másiknak a keze fejébe szivárgott.

Itt azonban már elemében volt a doktor, egy, kettőre csipeszével összefogta a halántékon átvágott ütér, összeférelte s nemsokára bepölyvált fővel kezelte sebesültünk a cognacos üveget.

Ezután került a sor a kevésbé súlyos sebesülte, kinek kezefején 3 izom volt teljesen átszelve, ennek megfelelő ujak élettelenül lógtak le. Sikerült azonban ezt is úgy össze tűzőgetni, foltoztatni, hogy remélhető volt, miszerint a kéz béhasága meg fog szűnni.

Emberhalál tehát nem történt, a harc képességét azonban dacára annak, hogy a felek kibéküléstől hallani sem akartak, — konstátálnunk kellett. Konstátálták azonban azt is, hogy a kis doktor jól tanulta meg a mesteriséget s biztosítottuk, hogy ezental valamennyien vele reperáltatjuk esetleg kilyuggatott bőrünket. O azonban kijelentette, hogy nem kér a megtiszteltetésből s nem hagyja magát még egyszer megszőktetni.

Megállapítottuk végre, hogy az általam rögtönzött csirizés tapasz nemcsak csizmatejek állandósítására, hanem a legnemesebb testrészek fokozására is kitűnően beválik.

A szauok időközben előállottak és szedtük a sátorfánkat. Ujjonnan kinevezett udvari fisikusunk azonban ragaszkodott ahhoz, hogy a hadi fogságot ujjonnan megkezdji és csak az én fedezetem alatt megy hazá, mert a nagy bozó-

ráriummal a zsebében tart az utonállókól és fél a kóssa farkasoktól.

Miután én jobb pecsenyének ígérkeztem mint a doktor s ha farkasok szerencsétlennek, bizonyára engem fognak étvágyukkal kitüntetni, belementem abba, hogy baza eskortáljam. Ugy határoztunk tehát, hogy a többiek a Hajnoki nagyvendéglőben várnak meg engemet.

A fizikust tehát visszapólyáltuk a bundába, én pedig, hogy a 18 fokos hidegben bundátlan állapotomat némileg ellensúlyozzam, annektól-tam a Cognokos flaskát.

A doktor Curiájára érkeve rohantam be a bubus kemence mellé, hogy dermedt tagjaimat felmelengessem. Ő pedig egy egész garmada pálinkás üveget helyezett az asztalra azal, hogy rögtön hoz harapni valót s és kisietett a szobából. Sorra szedtem a tartályokat, mindegyikből egy kupicából felhajtva. Egyik különösen megfelelt ízlesemnek abból vagy hárommal kotyogtattam le garatomon.

Közben megjött a doktor az elemőziákkal, egy borju nagyságu, hatalmas Dogg kutya társaságában. Dicsértem a pálinkáját, mire ő felragadta az egyik üveget és megrémült arccal kérdé, ebből csak nem ivott? Már hogynem ittam volna, hisz ez a javából való, ilyet még nem élveztem, azért mégis repetáltam. Ő szerencsétlen ember, tördelé kezeit, hisz ez mérge, nem látta rajta a halál fejét.

Hát az ördög nézte a cimerét, Most azonban ne óbégasson, hanem hamar elő az ellen-méreggel. Jajveszékelve vallotta be, hogy ilyen szer csak a patikában kapható, de mire előteremti, én már ugy is utban leszek a más világra.

(Folyt. köv.)

NYILTÉR.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonaföldes határideje.

Budapest, július 26.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — — —	9.10
Zab okt.-re	— — — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — — —	8.31

Értéktőzsde.

Budapest, július 26.

Oszták hitelrészvény	— — —	651.50
Magyar hitelrészvény	— — —	750.25
Leszámitoló bank	— — —	492.—
Rimamurányi	— — —	540.25
Oszták-m. államvasuti részvény	— — —	660.25
Közuti vasut	— — —	542.75
Városi villamos vasut	— — —	287.—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1907 július 26-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	111.20
Magyar koronajárdék 4%	— — —	93.20
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	82.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	93.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	95.50
Magyar nyeresemény sorsjegy-kölcsön	— — —	189.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	144.—
Oszták járdék papirban	— — —	97.25
Oszták járdék ezüstben	— — —	98.25
Oszták járdék aranyban	— — —	116.—
Oszták korona járdék	— — —	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	150.—
Oszták-magyar bankrészvény	— — —	18.15
Magyar hitelbank részvény	— — —	750.25
Oszták hitelbank intézeti részvény	— — —	652.—
Oszták-magyar államvasuti részvény	— — —	660.—
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	19.12
Német birodalmi márka	— — —	117.77
London vista	— — —	240.67
Páris vista a	— — —	95.20
70 márkás arany	— — —	23.52

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKIOS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
k ö r l e v e l e k,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
fáncrendek, ótlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek.

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

MEGJELENT
az első kötet 500 szöveg-
képpel és 60, részben
színes műmelléklettel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI
című kötet a magyar közön-
ség minden rétegének érdeklő-
désére számíthat. Nem tudá-
kos szakmunka, hanem élvez-
zetes, könnyed olvasmány.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁ-BÓL,

melyről olvasóinknak már több ízben hírt adtunk, most jelent meg az első kötet. A kötet címe:

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

AZ UTOLSÓ SZÁZ ÉVBEN.

SZERKESZTIK: HOLLÓS JÓZSEF ÉS PFEIFER IGNÁC.

Ez a kötet így külső megjelenésével, mint tartalmával, stílusának irodalmi, könnyed hangjával egyaránt megfelel mindazoknak a várankozásoknak, melyeket a kiadótársulat a magyar közönségben a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-ról szóló ismertetéseivel felkeltett.

A könyvet szakemberek írták, de oly könnyen érthető hangon, mintha szabad előadást tartanának a társadalom minden köréből összesereglett hallgatók előtt, kiknek figyelmét lebilincselik tárgyuk érdekességével, előadásuk könnyedségével és a szemléltetés gazdag eszközeivel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI című munka a magyar társadalom minden rétegének szól. A gazdát rávezeti a rendelkezésre álló és még kihasználatlan természeti erők célszerű kihasználására. Szakszerű tájékozást nyújt a gazdasági gépekről és külön nagy fejezetben ismerteti a gazdasági termékek ipari feldolgozását.

A magyar kereskedő szeme előtt ennek a könyvnek az olvasása számos iparág kereskedelmi kihasználásának perspektíváját nyitja meg, különösen a fiatalabb generációnak meg kell ismerkedni ezzel a munkával, mely megismerteti a bányászat, kohászat, faipar, szövőipar, kémiai nagyipar stb. stb. hatalmas, milliárdnyi értékű vagyont termelő haladásával. A tanúgy munkásai a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-nak első kötetében

gondolkodásuk és ismereteik gazdagítására kiváló munkát nyernek. A nagyközönség legszélesebb rétegeit, valamint a megfelelő szakmákban működőket pedig közelről érdekli a közlekedés eszközeiről, a hadászati technikáról, az elektromosság-ról, távirás-ról stb. szóló fejezetek.

A legújabb problémák: radioaktivitás, drótnélküli távirás, repülőgép stb. e könyv olvasása útján eleven fogalmakká válnak az olvasó előtt.

A „Műveltség Könyvtára“-nak
ára kötetenkint.... **24 korona.**

Megrendelhető

havi részletfizetésre is

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

A Technika Vivmányai

című kötet fejezetei és a szerzők nevei:

- Energia: Schimanek Emil.
- Bányászat: Litschauer Lajos.
- Kohászat: Gálócsy Árpád.
- A fémek megmunkálása: Kandó Gyula.
- Motorok és emelőgépek: Kármán Tódor.
- A közlekedés eszközei: Gondos Viktor.
- Pósta: H. Hennyey Vilmos.
- A fény a tudomány szolgálatában: Karvázy Zsigmond.
- A sokszorosító ipar: Kún Sámuel.
- A technika a hadviselés szolgálatában: M. Müller Hugó.
- Faipar: Gaul Károly.
- Szövő- és fonóipar: Maly Ferenc.
- Papírgyártás: Jalsoviczky Géza.
- A kémia vivmányai: Pfeifer Ignác.
- Gazdasági gépek: V. Markhot Jenő.
- Gazdasági termékek ipari feldolgozása: Kosutány Tamás.
- Elektromosság: K. Liphay Károly.
- Telegrafia és telefonía: Hollós József.
- Zárószó: Méray-Horváth Károly.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK

első sorozata a következő könyvekből fog állani:

- I. A Technika Vivmányai
- II. Az Ember
- III. A Világagyetem
- IV. A Föld
- V. Az Élők Világa
- VI. A Társadalom

A második sorozat, hat kötetben, tartalmazni fogja a történelmi, irodalmi és művészeti ismereteket és az első sorozat teljes befejezése után fog megjelenni.

Férszegényeknek

illegeseknek, sápkórosoknak, neu-
raszteniásoknak, női bajokban szen-
vedőknek páratlan hatású gyógyfürdő

Radna-Borberek

vasas fürdő

Besztercze-Naszódvármegyében.

Klimatikus hely, őstenyő környezet, sü-
balpin klíma. Hideg és meleg fürdők.
Vasas és szénsavas források.

Előidény június 15-től július 5-ig.

Előidényben a szobák árából 20
százalék engedmény.

Felvilágosítással szolgál: a fürdőbérletőség,
Besztercén, Mihály-utca 18., június 15-től
Radna-Borbereken. 61

Aláírási felhívás.

a Magyar Takarékszövetkezet első
évtársulatába való belépésre.

Az évtársulat kezdődik 1907. évi július hó
1-én és tart 1910 évi június hó 30-ik napjáig
Mibelyt 1000 üzletrész jegyezve lesz, az
évtársulat megalakul.

A szövetkezet célja: több apróbb betétek
után való takarékosagra buzdítani, a tagok
esetleges hiteligenyét a legjutányosabban ki-
elégíteni és az igénybe vett hitel visszafizeté-
sére könnyű módot nyújtani.

A szövetkezet tagja lehet bárki, aki magát
arra kötelezi, hogy a szövetkezet pénztárába
három éven át hetenkint legalább 20 fillért
befizet. A szövetkezet tagja a teljesített befize-
tések négyötöd részét minden kezes nélkül
bármikor kölcsön veheti.

Egy üzletrész hetenkint 20 fillér be-
fizetésére kötelez. Az aláírás alkalmával az első
heti részlet és minden üzletrész után 5 fillér
üzleti költség fizetendő be.

A Magyar Takarékszövetkezet tagjai ké-
nyelmére azt az újítást hozza be, hogy a be-
fizetések eszközlése céljából nem kell az inté-
zet helyiségébe hétről-hétre feljönniök, am-
telemes idővesztéssel jár, mert a szövetkezet
(óvadék mellett alkalmazott) pénzbeszedője
minden héten felkeresi a tagokat lakásukon,
hogy a heti befizetés összegét átvegye s azt az
alapszabályokban előírt módon nyugtázza.

Nagyváradon, 1907. évi június 1. napján.

A Magyar Takarékszövetkezet
alaptól.

A szövetkezet a MAGYAR BANK. r.
t. helyiségében székel (Fő-utca, Bazar-
épület.)

Hirdetmény.

Óvadékkal rendelkező
pénzbeszedő

felvételk.
Ajánlatok alulírott pénz-
intézetnél nyújthatók be.

Magyar Bank Részv.
Társaság.

147

Az első nagyváradai műbutorgyár

16 üzletét

évi augusztus 1-től

Fő-utca Guttman-házban
nyitja meg, hol az eddig ismert olcsó
saját gyári árban
nagy butorkiallítás

fog a t. vevőközönség rendelkezésére állani.
Bárminemű butorokat kezesség mellett
saját gyáramban készítek.
Költségvetésekkel, rajzokkal, készséggel
szolgálok díjmentesen.

Büchler Márton

Telefon 626.

152

Központi Takarékpénztár Nagyváradon.

Alaptőke 1,000,000 korona.

Telefon szám 443.

Felhívás!

Az 1907. évi június 2-án tartott rendkívüli közgyűlésünk 5000
drb 200 kor. névértékű új részvény kibocsátása által intézetünk
alaptőkéjének két millió koronára lendítő felemelését harározta el.

Ezen új 5000 drb részvény átvételére a régi részvényesek
elővételi joggal bírnak olyformán, hogy minden régi rész-
vényre egy új részvény a megállapított 212 korona árban részükre
tentartatik. E vételárban a kiállítás díj és illeték már bennfoglaltatik.

Az új részvények vételára után a folyó 1907. évi július 1-től a befizetés napjáig
6%-os kamat fizetendő, ennek ellenében az új részvények az üzlet eredményben 1907.
év július 1-től kezdve részesednek. A július 1-ig történt befizetések után a takarékpénz-
tár 5% kamatot térít meg.

Ezen közgyűlési határozat folytán felhívjuk t. részvényesein-
ket, hogy az új részvényekre elővételi jogukat bezárólag f. évi
július 15-ig gyakorolják s ugyanakkor a régi részvényeket az elő-
vételi jog gyakorlására vonatkozó lebélyegzés végett pénztárunknál
bemutatni sziveskedjenek.

A befizetések 1907. november 1-ig tetszés szerinti részletekben teljesíthetők,
azonban az elővételi jog gyakorlásánál részvényenként 52 korona fizetendő.

A befizetésekéről ideiglenes igazolványok adnak ki. Ezen ideig-
lenes igazolványok névre szóló részvényekre és ezzel kapcsolatosan a
200 K. n. é. részvényeknek 400 K. n. é. részvényekre való kicserélé-
sére vonatkozólag újabb felhívást fogunk annak idején közzétenni.

Az új részvények befizetésére vonatkozólag érvényben maradnak
alapszabályaink 10. §-ának a későbbi befizetésekre vonatkozó intézkedése!

Nagyvárad, 1907. június 3.

Központi Takarékpénztár
Részvénytársaság Igazgatósága.

107

Haász Manó Nagyvárad, Zöldfa-u. elején,
kézmű- és divatáruháza

Figyelem.

Seson végén vagyunk s így minden nyári czikk igen olcsó árban lesz
eladva.

Delain, batiszt blousokra való sefir és karton maradékok félárban.